

คุณค่าภูมิปัญญาชาวใต้ในบญสารทเดือนสิบ

พศ.ประยัตต์ เกษม

ยกหมรับ เหนอ
ตอบแทนคุณเคยอุลเกือบมาก่อนกาล
เตรียมขนมพองสา บ้า ดีธำ
เหล่าลูกหลานพร้อมหน้ามาทำบุญ

มอบตายายให้มักลับคืนสถาน
เหล่าลูกหลานพร้อมหน้ามาทำบุญ
มาจัดทำหมรับแทนจิตคิดนำหนุน
ตอบแทนคุณบรรพชนกุศลแรง

ประเพณีเกิดขึ้นจากความเชื่อ เมื่อเชื่อแล้วต้องคิดหาวิธีปฏิบัติให้เป็นที่ถูกใจ การปฏิบัติให้ถูกใจต้องใจจำเป็นต้องเตรียมสิ่งของ มนต์ และวิธีการ (คือ พิธี) ให้สอดคล้องกับความต้องการนั้น ๆ วิธีการหรือพิธี เริ่มต้นไม่มีรูปแบบ ต่อมาจึงพัฒนารูปแบบมีขั้นมีตอน เป็นแบบเป็นแผน เพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างต่อไป เรียกว่า ขนบ ในขนบจะมีความนิยมหรือความชอบที่จะปฏิบัติตามวัตนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ เรียกว่า ธรรมเนียม ให้นำธรรมเนียมมาใช้ประกอบการปฏิบัติ พร้อมในขนบที่จัดไว้ เรียกว่า ขนบธรรมเนียม การปฏิบัติเพื่อให้ถูกใจต้องใจตามความเชื่อที่มี หากมีการปฏิบัติสืบทอดต่อมาเรื่อยๆ เรียกว่า ประเพณี จึงพอจะสรุปความได้ว่า ความเลื่อมใสศรัทธา หรือความเชื่อ คือ สื่อนำพาให้เกิดการปฏิบัติสืบทอดต่อมาโดยลำดับจนเป็นประเพณี กลวิธีที่จะทำให้คนเชื่อได้ยาวนานจนเป็นประเพณีได้นั้น ถือได้ว่าเป็น ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษหนึ่งนัยหรือปราชญ์ที่คิดแต่งแฝงไว้ เพื่ออธิบายแก่ผู้สืบสารมรดกที่อยากรู้ด้วยความสงสัย ภายหลังได้มีผู้รู้หยิบยกสาระนั้นๆ มาอธิบายกระจ่างแจ้งมากมายโดยลำดับ ขอจับความคิดเหล่านั้นมาเรียบเรียงไว้อีกครั้ง เพื่เน้นย้ำความสำคัญของภูมิปัญญาชาวใต้ในบุญสารเดือนสิบ

ตั้งที่กล่าวมาแล้วว่างานประเพณีทั้งหลายเกิดมาจากความเชื่อ ประเพณีสารเดือนสิบก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ

ความเชื่อเกี่ยวกับจิตวิญญาณ รากเหง้าความเชื่อดั้งเดิม มีความเชื่อเกี่ยวกับจิตวิญญาณ ว่าหลังจากที่ตายไปวิญญาณ ซึ่งเป็นพลังอำนาจในกายเมื่อครั้งยังมีชีวิต จะออกจากร่างได้ชั่วคราวไปหาที่สถิตใหม่ คือ เกิดในร่างใหม่ กภใหม่

ความเชื่อว่าผู้ทำกรรมใดย่อมได้รับกรรมนั้น เชื่อว่า ทำชั่วตกนรก ทำดีได้ไปสวรรค์ คนเราเมื่อตายไป ยมบาลผู้ตั้งอยู่บนความเที่ยงธรรมจะมารับวิญญาณไปพิจารณาผลบุญและบาป หากมีบาปก็จะให้ชำระบาปให้หมดก่อน ตามแต่บาปหนักเบาที่เคยทำไว้เมื่อเป็นมนุษย์ และ "ปรตตูปชีวีปรต" เป็นปรตพวกเดียวที่ดำรงชีพอยู่ได้ด้วยการอุปการะของผู้อื่น เพราะเป็นผู้ที่มีมือกุศลเบาบาง ปรตพวกนี้เมื่อเป็นมนุษย์ได้ประกอบกรรมดี และกรรมชั่วคละปะปนกันไป เช่น พวกแอบกินอาหารของพระภิกษุก่อน ทิ้งๆ ที่ตนเองตั้งใจนำของเหล่านั้น มาถวาย หรือเคยเป็นผู้มีศีลธรรมจรรยา แต่บางขณะก็ได้กระทำความชั่วเสีๆ น้อยๆ เช่น แกล้งผู้อื่นให้ได้ รับความอับอาย เตือดรอน เป็นต้น

คาถาที่ ๓

โฝโตติ อนุโต กุโต อนุโต น อนุโต ปฏิหิสุสติ
 ททา หิ ปกตํ ปาปี มม ตุยกุญจ มารีสา

แปลว่า

ที่สุดย่อมไม่มี
 ที่สุดจะมีแต่ที่ไหน ที่สุดจะไม่ปรากฏ
 เพราะว่าการรวมชั่ว อันเราและท่านได้กระทำไว้
 แล้วในกาลนั้น

ว่าด้วย "แปรต" ซึ่งหมายถึงผู้ล่วงลับไปแล้ว
 เกื้อม กุณถพันธุ ได้เขียนไว้ในสารานุกรมศรีธรรมราช
 ฉบับสิงหาคม ๒๕๓๑ ว่า "ในหนังสือธรรมบท มีกล่าว
 ถึงเรื่องนี่ว่า พระเจ้าพิมพิสารทรงได้ยินเสียงแปลก
 ประหลาดน่าขนลุกสยองในเสียงของราตรีหนึ่ง เสียงนั้น
 ดังขึ้นเพียง พยางค์เดียว แล้วก็ทอดระยะหายไป มี
 คำขึ้นต้น ๔ คำ คือ หุ สะ นะ โส คำทั้ง ๔ คำนั้น
 เป็นคำต้นของคาถา เรียกว่า "หัวใจแปรต" มีความ
 เต็มว่าดังนี้

คาถาที่ ๔

โฝโห นูน อโโต คนุตรา โยนิ ลทุกาน มานุสิ
 ทญญู สิลสมปนโน ททามามิ กุตลํ พหุญติ

แปลว่า

ถ้าเราได้ไปจากที่นี่แล้ว ได้กำเนิดเป็นมนุษย์
 จะทำตนเป็นผู้รู้จักเชื่อฟัง เกื้อเพื่อเผื่อแผ่ ถึงพร้อม
 ด้วยศีล หากกุศลให้มากทีเดียว

คาถาที่ ๑

ทุภูชีวิตชีวิฏกา เมสนุโน น ททานุเส
 วิฑูฆมานสุ โภเคสุ ทีปี่ นากุมุห อตุคโนติ

แปลว่า

เราทั้งหลายเหล่าใด เมื่อโคตะทั้งหลายมีอยู่ไม่
 ได้ถวายทาน ไม่ได้ทำที่พึ่งแก่ตน พวกเรา เหล่านั้น
 จัดว่ามีชีวิตอยู่ชั่วช้าแล้ว

คาถาที่ ๒

ธ็ฏฐี วุคฺคสทฺทสุณานิ ปริปุณณานิ สทฺทโส
 นิรเม ปจฺจมานาน กทา อนุโต กวิสุสติ

แปลว่า

เมื่อเราทั้งหลาย ถูกไฟไหม้อยู่ในรก ครอบหก
 หมื่นปี โดยประการทั้งปวง เมื่อไรที่สุดจะปรากฏ

ประมวลความว่า เปรตเหล่านี้สำนึกได้ว่า เมื่อครั้งมีชีวิตเป็นมนุษย์ มีทรัพย์แต่ไม่เคยคิดบริจาคทาน เพื่อผลที่ตนจะได้ใช้สอยในโลกหน้าเลย นับเป็นบาปอันหนึ่งที่ทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานมาหกหมื่นปีแล้ว ยังไม่มีวิแววว่าจะสิ้นสุด เพราะ ผลแห่งบาปที่ทำไว้นั้น มากจริงๆ และตั้งใจว่าถ้าได้เกิดเป็นมนุษย์อีกครั้ง จะตั้งตนอยู่ในศีล เป็นผู้รู้จักเชื่อฟัง และทำบุญสร้างกุศล ให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้

ความเชื่อว่าเมื่อทำบุญอุทิศทานไปให้ผู้ตาย ผู้ตายจะได้รับผลจากการอุทิศทานนั้น

นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช ได้อำสมทแสดงธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ไว้ใน "เดือนสิบ๗๓" ในสารทวารลิกเทศนา กัณฑ์ โสภณภูมิธาตคกถา ตอนหนึ่งว่า

"เปรตเหล่านี้ แม้จะมีญาติอยู่ในมนุษยโลก พงที่จะทำบุญกุศลอุทิศส่งไปให้ ก็ยังไม่มีใครจะระลึกนึกถึงเสีย แม้จะได้มาสู่โลกมนุษย์ ยืนอยู่ตามฝาเรือนบ้าง ยืนอยู่ตามประตูบ้าง ยืนอยู่ในที่ต่างๆ แม้ในเรือนที่ตนเคยอยู่อาศัยในกาลนั้นก็ดี คนในเรือนเหล่านั้นก็หาได้ระลึกนึกถึงเปรต เหล่านี้ไม่ อะไร ก็มีอยู่ ข้าวก็มีอยู่ น้ำก็มีอยู่ เครื่องนุ่งห่มต่างๆ ก็มีอยู่ แต่บุคคลหาได้ระลึกนึกถึงเปรตเหล่านั้นไม่ แม้ที่สุดแต่เมื่อบุคคลบำเพ็ญทานด้วยวัตถุเหล่านั้น ก็หาได้นึกถึงเปรตเหล่านี้ไม่" เป็นอันว่า เปรตเหล่านี้ถูกละเลยโดนล้นเชิง เพราะโทษที่ตนไม่ได้ประกอบกุศล เป็นผู้ที่อยู่ ใน

ฐานะลำบาก อยู่ได้ก็แต่ด้วยบุญกุศลที่บุคคลอื่นกระทำแล้วอุทิศให้ ถ้าไม่มีใครทำและอุทิศให้ก็ไม่ได้รับ แม้การกระทำที่จัดว่ากระทำก็หาได้รับไม่ จะแสดงหาปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีวิตเองทางอื่นก็ทำไม่ได้ เป็นผู้ต้องอาศัยส่วนบุญอันบุคคลอุทิศให้โดยส่วนเดียว จึงจะมีความเป็นอยู่ที่พออยู่ได้

เมื่อเชื่อแล้วลูกหลานก็จะทำบุญอุทิศไปให้ โดยเฉพาะในช่วงวันเวลาตามความเชื่อที่กำหนดไว้ว่า บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว และต้องเสวยกรรมอยู่ยมโลก ในช่วงวันแรม ๑ ค่ำ เดือนสิบ จนถึงแรม ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ ยมบาลจะอนุญาตให้ขึ้นมาเยี่ยมญาติที่เมืองมนุษย์ ๑๕ วัน ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือนสิบ จะมีการทำบุญรับตายาย และในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือนสิบ ถึงเป็นวันที่เปตชนทั้งหลายต้องกลับรวกตามเดิม ลูกหลานก็จะต้องทำบุญอุทิศให้เปตชนอีกครั้งเป็นการ "ส่งตายาย" วันที่บรรพบุรุษจะเดินทางกลับ จะมีการเตรียมการเพื่อส่งตายายกันอย่างเต็มที่ และถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ ทั้งนี้เพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีว่าลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว เมื่อจะเดินทางกลับก็อยากจะให้บรรพบุรุษเหล่านั้นเดินทางกลับอย่างมีความสุข ไม่รู้สึกหงาวหงายไม่มีลูกหลานหรือญาติมิตรมาส่ง มีความสบายอกสบายใจเพราะมีสิ่งของที่ลูกหลานฝากไปให้ใช้ในระหว่างเสวยกรรมเพียงพอ และไม่รู้สึกอายขายหน้าคนอื่น ๆ ที่ร่วมทาง

การจัดเตรียมจะจัด ๓ วัน คือ วันแรม ๑๓ ค่ำ เรียกว่า "วันจ่าย" จะซื้อหาพืชผัก ผลไม้ หูกงา ของใช้ที่บรรพบุรุษชอบมาจัดใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ โดยจัดไว้เป็นชั้นๆ แต่ละชั้นจะแยกชุด แยกพวกเอาไว้ คือ ชั้นล่างสุดจัดผลไม้ ในหน้าเทศกาล เช่น ฟักทอง ฟักเขียว สะตอ ลูกเนียง เป็นต้น และชั้นบนขึ้นมา ก็จะเป็น ข้าวสาร ของแห้ง เครื่องกระป๋อง ปลาเค็ม ชั้นต่อมาเป็นจำพวกหูกงา ของใช้ต่างๆ และส่วนบน จะจัดขนมเดือนสิบ เป็นรูปกรวยแหลม ด้วยปณิธาน มุ่งมั่นที่จะเข้าถึงพุทธภูมิ และส่งเข้าสู่นิพพานในที่สุด

ขนมที่ใช้ทั้งหมดนี้มุ่งมั่นที่จะใช้แปรเป็นกระแสดิจ เพื่ออุทิศแก่จิตวิญญาณทั้งหลายตามจุดมุ่งหมายของอุทธาน คือ จัดขนมพองที่มีลักษณะพองฟูลอยได้นี้ ให้ใช้แทนพาหนะสำหรับเดินทาง จัดขนมลาที่สานกันอย่างประณีตนั้นแทนเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ จัดขนมบัวที่มีลักษณะแบนกลมคล้ายสะบ้า แทนเครื่องเล่นนั้นแทนการคลายเหงา และจัดขนมดีข้าที่มีลักษณะกลมและมีรูตรงกลางเหมือนเงินตราที่เคยใช้มาแต่โบราณ เพื่อให้ท่านมีเงินพอแก่การใช้จ่ายใช้สอย โดยเอาใจใส่ ตกแต่งด้วยจิตผูกพันในบรรพบุรุษ ปลายสุดของกรวยจะใช้แก้วน้ำใส่น้ำไว้เพื่อเป็นสื่อสำหรับส่งทานเหล่านี้ไปให้ถึงบรรพบุรุษทั้งหลายเหล่านั้น กระทำกันเสร็จแล้วก็จะยกไปถวายพระที่วัดในวันแรม ๑๔ ค่ำ เรียก "วันยกหมูรับ" วันนี้จะมีการทำบุญ ถวายสังฆทาน อุทิศส่วนกุศลไปให้แก่บรรพบุรุษ ส่วนวันสุดท้ายคือ วัน

แรม ๑๕ ค่ำ เรียกว่า "วันมังสุกุล" หรือ "วังส่งตายาย" ถูกหลานที่ได้ทำบุญในวันนี้จะรู้สึกอิ่มเอิบใจสบายใจ ที่ได้ระลึกถึงคุณความดีของบรรพบุรุษ และได้มอบน้อมตอบแทนคุณ

คุณค่าภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษเราได้คิดไว้ จัดเป็นวรรณลักษณะได้ดังนี้

หมูรับ

หมูรับ หมายถึง การจัดเตรียมเสบียงอาหาร ในภาชนะ มีกระป๋อง กระเจาด ถาด เป็นต้น ไปถวายพระสงฆ์ เพื่อเป็นทานอุทิศไปให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากจะบรรจุเสบียงอาหารในหน้าเทศกาลแล้ว จะต้องประกอบด้วยขนมลักษณะ พอง ลา บัว ดีข้า ตามจิตคิดหมาย

รวมรับน้ำใจ สานสายใยวงศ์ญาติ

วันทำบุญเดือนสิบเป็นวันชุมนุมญาติพี่น้องชาว นครฯ ไปโดยปริยาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานวันส่งตายถือเป็นวันสำคัญมาก วันแรม ๑ ค่ำที่ปะตชนได้ขึ้นมาเยี่ยม ลูกหลานไม่ได้ทำบุญต้อนรับยังไม่เป็นไร เพราะถือว่ายังพอมีเวลาพบปะต้อนรับกันได้อีกหลายวัน แต่ วันแรม ๑๕ ค่ำ อันเป็นเวลาของปะตชน ที่ต้องกลับไปเสวยกรรมในยมโลกตามเดิมนั้นสำคัญยิ่งนัก เพราะการได้ทำบุญ ในวันนี้จะทำให้เกิดความสบายใจทั้งผู้ไปและผู้มาส่ง กล่าวคือผู้ไปก็ไปอย่างมีความสุขเพราะมีญาติ มาส่ง และมีของหรือบุญกุศลมาฝาก ส่วนผู้ที่มาส่งก็รู้สึกสบายใจที่ไม่ทำให้ญาติของตนเหงา และมีบุญและของมาฝาก การจัดงานวันส่งตายจึงมีความ พิถีพิถันละเอียดอ่อน และเป็นการทำด้วยใจ ชาวนครฯ ส่วนใหญ่มักมีใจจดจ่ออยู่กับวันทำบุญเดือนสิบ หาก ชาวนครฯคนใดไปหากินต่างบ้าน ต่างเมือง เมื่อใกล้จะถึงเทศกาลเดือนสิบก็มักจะรีบเตรียมตัวกลับบ้านเกิด เมืองนอนเป็นการกลับสู่ ภูมิลำเนา เพื่อมาร่วมงานบุญ ด้วยความสำนึกว่า ปีหนึ่งได้ทำบุญให้ญาติผู้ตายครั้ง

หนึ่ง และด้วยความคิดที่ว่า "ต้องทำบุญที่วัดที่ญาติผู้ตายเคยไปเป็นประจำหรือศรัทธาเป็นพิเศษ" ด้วยแล้ว เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ที่ต้องกลับมาทำบุญที่บ้าน งานเทศกาลเดือนสิบจึงเป็นงานรวมญาติครั้งใหญ่ วันนี้พี่น้องที่แยกกันไปทำงานทั้งใกล้และไกลจะมาพบหน้ากัน ผู้เฒ่าผู้แก่เห็นหน้าลูกหลานจะรู้สึกเบิกบานใจ ต่ออายุให้ยืนยาวไปอีกหลายวัน

วันแรม ๑๓ ค่ำ ซึ่งเรียกว่า "วันจ่าย" บรรยากาศของตลาดนัดวันนี้มีความคึกคักและมีสินค้าพิเศษเฉพาะ วันจ่ายนำยเมื่อลูกหลานมาพร้อมหน้าพร้อมตาจะช่วยกันเตรียมสิ่งของทำบุญ โดยจะไปซื้อหาของที่ตลาดนัด ซึ่งจัดเป็นพิเศษ โดยเฉพาะขนมเอกถักขนมบุญสารทเดือนสิบของเมืองนครฯ อันเป็นขนมpong ขนมลา ขนมบ้า ขนมตัด้า และขนมกง รวมทั้งพืชผักผลไม้ เช่น ก้อย ก้อย ข้าวโพดมีฝักติดต้น และตะไคร้ เป็นต้น ผู้คนมาจับจ่ายซื้อหาของที่จัดให้ตายายกันคึกคักเป็นพิเศษ ตั้งแต่เช้ามืด และที่แปลกตากว่าวันอื่นๆ ตรง

ที่ทุกคนมุ่งมาที่ของจัดหมฺรับ และถือของกลับบ้านไปเหมือนๆ กัน บรรยายยากค่ออย่างนี้หาเหตุที่ไหนดไ้

ถือโอกาสระลึกคุณ ก่อเกื้อบุญตอบแทน

การ "ยกหมฺรับ" เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อบุพชน ด้วยการจัดทำหมฺรับนั้น มีส่วนสัมพันธ์กับจิตวิญญาณของผู้ตายสูงมาก ในการสรรหาของมาใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ แต่เดิมนิยมใช้ภาชนะสานเป็นกระบุงหรือกระเจดทรงเตี้ย จัดของใส่ไว้เป็นชั้น ชุดๆ เป็นสำรับ (ปีกหัดได้เพียงเสียงเป็น หมฺรับ) แยกจากกันคียบ ชั้นล่างสุด นิยมใส่ข้าวสาร หอม กระเทียม ชั้นถัดมาเป็นพวกผลไม้ ของใช้ประจำวัน ส่วนชั้นบนสุดจะเป็นขนมเอกลักษณ์ของงานเดือนสิบมี ขนมพอง ขนมตา ขนมบัว ขนมตี่ซ่า และขนมกง การจัดหาของมาใส่หมฺรับ จะต้องเป็นสิ่งที่คิดว่าญาติผู้ตายของเราเคยใช้ชอบใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ของที่ถูกใจและตรงกับรสนิยม จะได้ไม่เสียความรู้สึกแก่กับของไปใช้ รวมทั้งขนม ๕ อย่าง ที่บรรพบุรุษเราเคยคิดสร้างขึ้นมานั้น ค่าวัดดูทางใจ โดยให้ขนมพองแทนแพข้าว ห้างกรรมขนมตาแทนเสื่อผ้า ขนมบัวแทนเสภา ให้เล่นงานรื่นเริงขนมตี่ซ่า จะได้ใช้ต่างเบียด และขนมกง ให้เป็นเครื่องทรงเครื่องประดับ กระแสจิตที่เรานี้จะทำให้เปลี่ยนวัตถุที่เราจัดไว้เป็น "จิต" สามารถติดต่อกับ "จิต" ของผู้ตายได้ เจตนาที่ใช้สิ่งของนี้ถึงผู้ตาย เห็นได้จากรูปทรงการจัด ซึ่งมักจะมีการจัดเป็นรูปกรวยคล้ายบัวตูมคือ จัดพุทธภูมิ และที่ปลายยอดแหลมก็จะมีแก้วใส่น้ำใช้เป็นสี่อน้ำ กรวดน้ำช้าแรกพระแม่ธรณี ตั้งคาถาที่พระท่านปรารภผลทานขณะกรวดน้ำ "ยถา วาวิหาปุราปาริปุเรนติ สาคร..." เป็นต้น มีความหมายเป็นไทยว่า "ห้วงน้ำที่เต็ม ย่อมยังมหาสมุทรสาครให้บริบูรณ์ได้ฉั่นใด ทานที่ท่านอุทิศให้แล้วแต่โลกนี้ ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่ผู้ละโลกนี้ไปแล้วฉั่นนั้น ขออริกุศลที่ท่านปรารภมาแล้ว ตั้งใจแล้ว จงสำเร็จโดยพลัน ขอความดำริทั้งปางจงบริบูรณ์เหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ เหมือนแก้วมณีอันสว่างไสวควรแก่การยินดี" หลังจากจัด

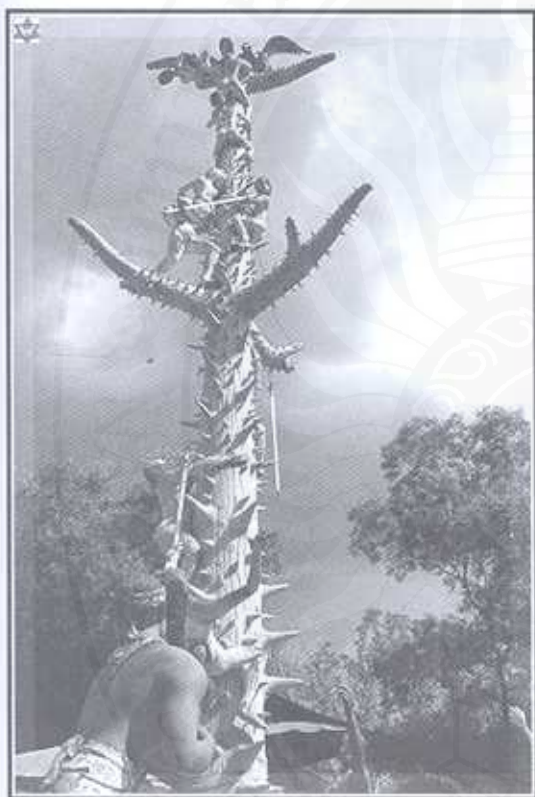
หมฺรับเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการยกหมฺรับไปทำบุญที่วัดในตอนเช้าของวันแรม ๑๔ ค่ำ โดยเลือกวัดที่อยู่ใกล้บ้าน หรือวัดที่บรรพบุรุษของตนนิยม หรือศรัทธาด้วยคิดว่า หากญาติผู้ตายได้ขึ้นมาเยี่ยมลูกหลานจริง ท่านก็คงจะมาที่วัดนี้ กล่าวได้ว่าการทำทุกชั้นตอนทำด้วยจิตที่ผูกพันถึงผู้ตาย นับเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต่อบรรพบุรุษที่ควรจะได้รับสืบทอดต่อไป

แสนอาหารผู้ด้อยโอกาส

งาน "ตั้งเปรต" ปลูกฝังให้คนมีความเมตตา กรุณาเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมทุกข์ร่วมสุขไม่เลือกหน้า ในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนสิบ ซึ่งเป็นวันที่ลูกหลานยกหมฺรับไปถวายพระไปทำบุญที่วัด เพื่อสร้าง บารมีบุญวาสีให้แก่ตนเองและผู้ที่ย่างกลับไปแล้ว ทั้งเป็นการเตรียมของที่จะฝากกลับคืนไปให้ญาติ ผู้ตายใช้ในช่วงเสวยกรรมต่อไปนั้น ผู้ตายที่มีลูกหลานก็มีโอกาสที่จะได้รับของฝากจากลูกหลาน แต่คนที่พิการ ทูพพลภาพ และขาดญาติที่นั่นหรือมีญาติแต่ญาติไม่เหลียวแล ไม่คิดถึง ไม่ห่วงใย จะไม่รับบุญกุศล คนได้โดยเฉพาะชาวนครศรีธรรมราชมีใจเมตตากรุณาว่า มีผู้ตายส่วนหนึ่งตกอยู่ในสภาพนี้ การที่จะปล่อยให้เขากลับไปด้วยสภาพจิตที่เศร้าหมอง เราก็พลอยเศร้าหมองด้วย ในโอกาสนี้จึงได้จัดอาหารส่วนหนึ่งใส่กระหวงไปวางไว้ตรงปากทางเข้าวัด นอกกำแพงวัด เพื่อแก่บุญกุศลให้แก่ผู้ว่างลับที่ตกอยู่ในสภาพที่กล่าวมาเรียกกันว่า "ตั้งเปรต" ในระยะหลังมีการพัฒนาที่จัดวางเป็นร้านสูงพอประมาณ

เรียกว่า "หลาเปรต" หลังจากเอาขนมมาตั้งบนหลาเปรตแล้ว เจ้าพิธีก็จะเอาสายสิญจน์นำมาผูกหลาเปรต เพื่อให้พระสวดบังสุกุล เพื่อแผ่ส่วนกุศลให้ผู้ตาย พอจบพิธีผู้คนที่ก็จะแย่งขนมกันสุดสุดเพราะถือว่า การกินของที่เหลือจากการเซ่นไหว้บรรพชนนั้นได้กุศลแรง เป็นอาหารทิพย์ เป็น สิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ลักษณะการแย่งขนมกันเรียกว่า "ชิงเปรต" ปัจจุบันนี้ยังพอมักิจกรรมนี้ให้เห็นบ้างตามวัดในชนบท

เดือนสติไม่ประมาททำบาป

ความทุกข์ทรมานของเปรตน่าจะเป็นสิ่งเตือนใจให้คนกลัวบาปกลัวกรรมได้ วิสัยแห่งเปรตเป็นผู้ที่อยากตลอดเวลาหาความอึดไม่ได้อัน ทูรทุรายแสงหาอยู่เสมอ หากไม่มีคนจัดส่งผลบุญไปให้ คงจะต้องตื่นร่น่าสงสารในไตรภูมิพระร่วง กล่าวถึงผู้ที่อยู่ในเขตภูมิว่ามีฐานะความเป็นอยู่ดีกว่าสัตว์นรก เพราะไม่ถูกขมบาลลงโทษ แต่ได้รับความเดือนร้อนเพราะตัวเอง เช่น บางคนปากเจ้ารูเข็ม ตัวสูงเท่าต้นตาล ผอมมาก อุดออยาก

เป็นที่สุด เพราะตระหนัไม่ยอมทำบุญให้ทาน บางคนยังมีเล็บยาวอดอยาก เพราะชอบกินสินบน บางคนตัวงาม แต่ปากเหม็น มีหนอนกินปาก เป็นพวกรักษาศีล แต่ขยงให้กลุ่มแตกแยกกัน เป็นต้น จากการทำบุญและคิดถึงญาติผู้ตายที่ต้องตกทุกข์ได้ยากแล้ว ลูกหลานที่จินตนาการภาพเหล่านี้ อาจจะมีความคิดเกรงกลัวว่าจะได้รับความยากลำบาก อย่างเป็ดชนเหล่านี้ นับเป็นวิธีการเตือนสติที่ฉลาดหลักแหลมยิ่งนัก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงโอดโอยของเปรต ๔ ตัวที่สำนึกบาปได้ เปล่งเสียงประหลาดมีคำหลักว่า หุ ส น โส ดังกล่าวแล้วในตอนต้นนั้น เป็นการเตือนสติไม่ให้เรตกไปเป็นเปรต หมั่นทำตนให้ถึงพร้อมด้วยปัญญา บริจาคทาน สร้างบุญกุศลเพื่อเป็นทุนแก่ตนในวันหน้า ด้วยใจที่หนักแน่น มั่นคง

จิตซีมซาบกรรมดี สืบสานประเพณีนิยม

งานบุญสารทเดือนสิบ ถือว่าเป็นประเพณีอันดีงามที่แสดงถึงความกตัญญูตบเวที ของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษ และเป็นโอกาสได้รวมญาติพี่น้องที่ย้ายไปทำงานต่างบ้านต่างถิ่น นอกจากจะได้ร่วมกันทำบุญแล้วยังได้พบปะถามสารทุกข์สุกดิบ เป็นการฟื้นฟูความทรงจำ สร้างความสัมพันธ์ให้ยั่งยืน มั่นคงตลอดไป หากมีความเชื่อดังที่กล่าวมา และลูกหลานพร้อมจะศึกษาและร่วมงานบุญนี้ร่วมกับญาติผู้ใหญ่ ประเพณีอันดีงามนี้ก็จะมีสืบสานต่อไปได้อย่างยั่งยืนแน่นอน

